

A poptól a neonig

Három kismonográfiáról

LÓSKA LAJOS

Szeifert Judit: Benes József; Feledy Balázs: Eifert János;
Nátyi Róbert: Hérics Nándor, HUNGART, 2019

Új kötetekkel gyarapodott a múlt esztendőben a HUNGART Egyesület immáron több mint negyven darabot számláló, a kortárs magyar képzőművészet fontos személyiségeit bemutató sorozata. A legfrissebb három monográfia a grafikus Benes József, a neonszobrász Hérics Nándor és a fotós Eifert János pályájával ismerteti meg az olvasót.

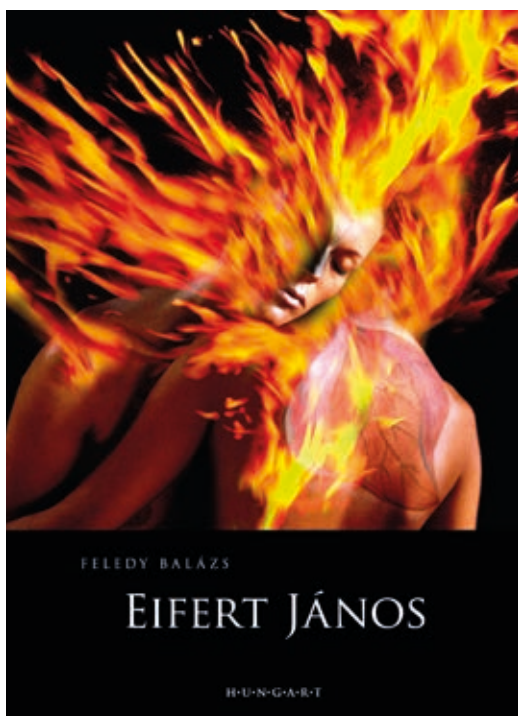
Benes József (1930–2017)

A grafikus életútját Szeifert Judit írása vázolja fel. A délvidéki származású művész 1956-ban Belgrádban végzett a Képzőművészeti Akadémián. Tanulmányai befejeztével Zentán telepedett le. Tanított a város gimnáziumában, vezette a képtárat, valamint a helyi művésztelepet. Munkásságának ebben az első, jugoszláviai periódusában expresszív, szürrealis festményeket készített, dolgozott a Fórum Kiadónak, és grafikai, illusztrációi jelentek meg az Új Symposionban. 1976-ban koholt vádak alapján letartóztatták, és börtönbe zárták. (Abban az időben gyakran hasonló

módszerekkel igyekezett a hatalom a vajdasági magyarokat megfélemlíteni.) Az incidenst követően Benes 1978-ban Magyarországra költözött. Szegedre került, itt élt feleségével, Gerle Margit keramikussal, majd később Kecskeméten telepedtek le. Gyorsan beilleszkedett a magyar művészeti életbe, dolgozott a makói művésztelepen, rendszeres résztvevője volt a miskolci grafikai és a salgótarjáni rajzbiennáléknak, illetve triennáléknak. Számos kiállításon szerepelt külföldön is, például a krakkói és a ljubljanoi grafikai biennálékon.

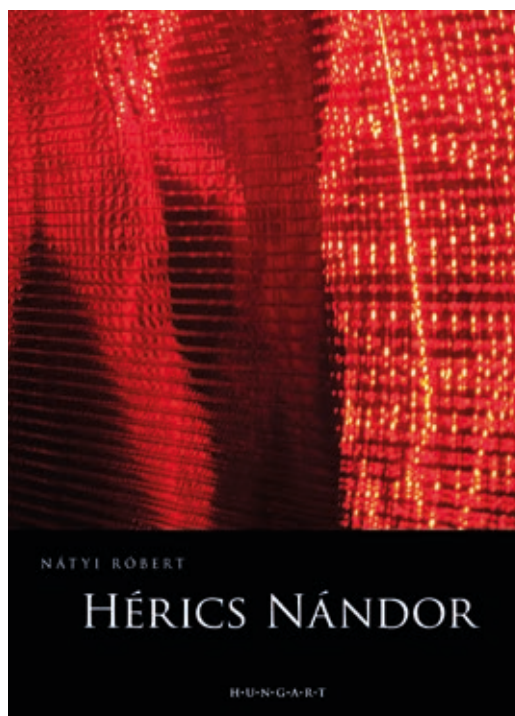
Sajátos, némiképpen a pop-arttól megihletett, szíj- és kötélhurkok alól kibuggyanó formákat, „pántokkal összetartott bőrzsákokat” (Tolnai Ottó)

ábrázoló nyomatai (*Pántokban*, 1976, 1981) új szintet hoztak honi grafikánkba. Ezt a formavilágot variálja, teljesíti ki azután a következő évtizedben született, a vidéki élettől is megérintett nyomatain, a zsákkupacok vagy a fóliasátrak átírásából készült, ugyancsak összekötözött motívumokkal dolgozó lapjain (*Fólia háztáji*, 1982, *Kazalzsák*, 1986, *Husika*, 1996). Az ezredfordulót követően azután eljut az amorf, szétfolyó formák ellentétéig, a vékony, fájdalomtól gyötört pálcikaemberekig (*Figura II.*, 2003, *Figura 10.*, 2016), sőt pályája utolsó éveiben ezeket a szenvedést tükröző alakokat meg is festi (*Vörös figura*, 2016).

Eifert János (1943)

Az Eifert János művészetét ismertető tanulmányt Feledy Balázs a fényképésztől származó mottóval vezeti be: „Számomra játék a fotográfia. Nagyon komoly játék. És jelenti a világ megismerésének lehetőségét, találkozásokat és új feladatokat, és azt a szabadságot, hogy gondolataimat saját képi nyelvenem közölhetem.” E gondolatsort követve kulcsot találunk Eifertnek a valóság számtalan arcát megmutató következetes kifejezőmódjához. Pályája a tánctól, a mozgásművészetől megihletett fényképekkel kezdődik (*Tánc*, 1971), ami nem véletlen, hiszen 1960 és 1977 között a Honvéd Művészegyüttes tagja volt. Az évtized végétől azután különböző lapoknál dolgozott fotóriporterként. Félévszázados alkotói életútja folyamán szinte minden műfajban figyelemre méltót hozott létre az életképtől (*Csacsifogát*, 1969) a portrén át (*Pálosi István táncművész, koreográfus*, 2018), az aktív (*Akttanulmány-sorozat*, 2010).

Hérics Nándor (1956)

„Hérics Nándornak a 70-es évek elejétől megannyi művészeti ágat ötvöző munkássága a festésztől a szobrászatig, a könyv- és plakáttervezésig, illetve a tárgyalkotó tevékenységig, a tipográfiáig, a designig és a street artig a képzőművészet szinte valamennyi tevékenységét magában foglalja” – írja monográfusa, Nátyi Róbert. A számos műfaj közül elsőnek plakáttervezői tevékenységét érdemes megemlékenünk – mindegyik a posztpopos, történelmi-hüvelyből kitekeredő rózsaszín rúzsos *Punk* (1987) című plakáttervét. Az alkalmazott grafika mellett festett és objekteteket is készített. A magyar könnyűzene enigmatikus figuráit megörökítő portréit 2006-ban album formában is megjelentette.

Számomra tevékenységének legérdekesebb részét azonban a neonobjektjei jelentik. A reklámparban meghonosodott fénycsöveket már az 50-es évektől beépítette műveibe François Morellet, de a pop-art képviselői, így Marisol is előszeretettel szerepeltették installációikon. Magyarországon elsőként Csáji Attilától láthatunk neonszobrokat (*Hajlított fény*, 1976) a 70-es években. Hérics azonban inkább Trombitás Tamásnak a 80-as években született neonplasztikáit tartja önmaga számára inspirálóknak, ami nem véletlen, hiszen ismerték egymás munkáit, egy időben voltak a Fiala Képzőművészek Stúdiójának tagjai. Hérics legemblematikusabb objektje az 1986-ban készült, öntöttvas hűsárlóból és a végén kunkorodó neonszövekből összeállított *Fénydaráló* (1986). Harminc esztendővel később ezt a konstrukciót némi változtatásokkal újra megcsinálta (*Fénydaráló 2*, 2016). Az új évezred második évtizedében ismét intenzíven fordult a neonszobrászat felé (*Feszített tér*, 2014, *Végtelen út*, 2017). *Hordozható álláspont* című műve egy régi bőröndbe helyezett neonszövekből álló objekt. De vannak olyan plasztikái is, amelyekben a neonszövek, LED-izzók fényükkel a tárgyak körvonalát emelik ki (*Otthon, édes otthon*, 2017).